

הרשימה של בורא עולם

הרב אשר קובלסקי שליט"א

בשעת לילה מאוחרת, נקש בעל המעשה על דלת ביתו של זקני, הגה"ח רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, וביקש עזרה. 'מה כבודו צריך?', שאל הרב קובלסקי בסבלנות. 'שמעתי שיש לך גמ"ח', השיב האיש, 'ואני זקוק להלוואה. חיפשתי וביקשתי אצל כל מכריי, ואין מי שיוכל לעזור לי. אני פונה אליך לשאול, אולי תוכל להלוות לי מהגמ"ח שלך כמה אלפי דולרים?' חייד הרב קובלסקי במבוכה והשיב: 'מצטער, טעית בכתובת... אין לי גמ"ח, ואני רחוק מלהחזיק ברשותי סכום כזה, אמנם הייתי שמח לעזור לך אך אין ביכולתי. לא אוכל לסייע לך, מצטער...'

הלילה חלף, ולמחרת בשעת בוקר הגיע אותו יהודי לבית הכנסת, כאשר כבר בכניסה הכל אומרים לו 'הרב קובלסקי מחפש אותך משעה מוקדמת מאוד בבוקר'. בתוך רגעים אחדים כבר מצא הרב קובלסקי, ומיד פנה אליו ואמר: 'לאיזה סכום אמרת שאתה זקוק?' הרהר אותו יהודי: 'בוודאי מצא הרב קובלסקי מטמון ובו כסף רב... או שמא הקים גמ"ח יש מאין באישון ליל... הרי הוא יודע שמדובר בסכום גדול, וכבר אמר אמש שאינו יכול לעזור.' מיד התעשת ואמר: 'ארבעת אלפים דולר, זה הסכום. מה קרה? הרב השיג לפתע?' 'לא ולא', השיב הרב קובלסקי בחיוך. 'עכשיו, שאני יודע בבירור מה הסכום, אלך לנסות להשיג, מי יתן ואצליח... ואכן, בתום מאמץ לא קל, הצליח הרב לאסוף את מלוא הסכום והעניק לאותו יהודי כהלוואה.'

עתה, התפלא היהודי שבעתיים. 'לא הצלחתי להבין' אמר בפליאה. 'מלכתחילה, כשפנית אל הרב נעניתי שהרב אינו יכול לעזור לי. אחר כך, כאשר הרב פנה אלי, הבנתי שהתחדש משהו, ויש לרב אפשרות להשיג את הכסף הדרוש. אך מיד הבנתי שבעצם אין לרב את הכסף, ובעצם אנו נמצאים באותה נקודה כאתמול. מדוע איפוא חזר אליי הרב וביקש לסייע לי?' 'שאלה טובה אתה שואל', השיב הרב קובלסקי בחיוך, 'הענין הוא שאני חפץ להישאר ברשימה...'

'רשימה?' עיניו של האיש התעגלו בתדהמה. 'איזה רשימה?' 'יש לך דקה?' שאל הרב קובלסקי בנחת, 'הסכת ושמע': תור ארוך השתרך מאחורי חדרו של הצדיק הקדוש, הרבי מלובלין זי"ע. עשרות יהודים עמדו בו, מבקשים להיכנס אל הקודש פנימה, לשטוח בפני הרבי הקדוש את מועקתם וצרתם, ולקבל עצה וברכה. בין הממתנינים עמד יהודי פשוט אחד, שבא לרבי לרגל השמחה הקרובה במעונו - הוא עומד לפני נישואי בנו בשעה טובה, אך ראשו נתון בדאגה עמוקה - מניין הוא לוקח את סכומי הכסף האגדיים לצורך החתונה, כאשר הוא עני ואביון. תורו של אותו יהודי הגיע, והנה הרבי מקבלו בשלום עליכם' לבבי, ופניו קורנות כמלאך אלוקים. היהודי שופך את אשר על לבו, והרבי מקשיב לו בסבלנות. בסיום דבריו, הרבי נושא עיניו ונאחז בשרעפים, והכל יודעים כי זהו הרגע בו עיני הרבי משוטטות בעולם כולו, כמחפשות אחרי פיתרון. לפתע נייעור הרבי, נוטל דף נייר שעמד בסמוך, ורושם בכתב יד קדשו המלצה חמה עבור אותו יהודי.

הרבי מסיים לכתוב, חותם את שמו, ומעביר את ההמלצה ליהודי העומד לפניו. יקח את ההמלצה הזו, אומר הרבי ברוך, 'וסע לעיירה ראדושיץ. הראה את ההמלצה הזו ליהודי הראשון שתמצא, וישועתך קרובה לבוא' פוסק הרבי, ומוסיף לומר לו כמה מילים נוספות, לפני שהוא מברכו ופוטרו לשלום.

עגלתו של היהודי מיטלטלת לה בדרכים, עולה הרים ויורדת גבעות, והנה הוא בשער העיירה ראדושיץ. כמנהגם של יהודים הוא מגיע לבית הכנסת המקומי, שם - בין פשוטי העיירה, הוא מוצא את הרה"ק רבי ישכר דב מראדושיץ זי"ע. היו אלה הימים טרם התגלותו כצדיק מופלא, והוא נקרא בפי כל 'בערל בטלן', על שם היותו יושב בין פשוטי העיירה, מתוקף עבודתו הקדושה להסתיר את מעלתו הרוחנית. 'שלום עליכם', מקבלו 'בערל בטלן', בחיוך. 'מנין רבי יהודי, ולשם מה הטריח עצמו לבוא בקהלינו?'

היהודי מוציא את ההמלצה מכיס מעילו, ומעבירה לרבי ישכר דב. 'מכתב מהרבי מלובלין?' הוא קורא בהתפעלות, 'הבה נראה מה כותב אותו צדיק'. רבי ישכר דב מסיים לקרוא את המכתב, ונאנח.

'אומר לך את האמת. חפץ אני בכל מאודי לקיים רצון צדיק, אלא שאני לא האיש המתאים. הלא תדע כי אני בערל בטלן ותו לא, ואתה זקוק למישהו טוב יותר מבטלן כמוני שיסייע לך. מה עוד שזה עתה סיימתי לחזר על פתחי כל הנדיבים בעיר לצורך משהו אחר, והוזהרתי שלא לשוב ולבקש מתת יד בשנה הקרובה לפחות. תצטרך לפנות לכתובת אחרת', וכבר הוא מחפש למי להפנות את האיגרת... 'טעות בידך!' קובע מיד היהודי. 'הרבי אמר לי לנסוע לראדושיץ, ולהגיש את המכתב ליהודי הראשון שפוגש אותי, כי בידיו לסייע לי.'

עליו נשמת

לעילוי נשמת
הרב אלטר אהרן יצחק
הרשקוביץ זצ"ל
י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלוין לשבת

200 ₪ בלבד

בנק דיסקונט סניף 056

השבון 61135

אסמכתא למייל:

shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, בני ברק, חדרה
פתח תקווה, רחובות, אשדוד,
מודיעין עילית ואחיסמך.

העלוין נתנם לעילוי נשמת

הרה"ח ר' אברהם ידידיה ב"ר מנחם זאב חסידה זצ"ל

נלב"ע כט סיון תשס"ב

הרבי לא אמר שאם הוא נחשב לבטלן, או אם כבר גייס כסף למטרה אחרת, זכותו לסרב לבקשתי. הרבי כן אמר, שאם היהודי הראשון שאפגוש יסרב לבקשתי, אגיד לו בשם הרבי שהוא לא ברשימה, ואפנה ליהודי הבא!

'לא ברשימה?' שאל רבי ישכר דב בבהלה. 'מה? באיזו רשימה הרבי אמר שאני לא נמצא?'

'יש רשימה למעלה, בשמים', ציטט היהודי בשם הרבי מלובלין, 'בה רשומים היהודים שהקדוש ברוך הוא חפץ להיטיב עמהם, להפוך אותם לשותפים שלו לסייע לבניו אהוביו. לא כולם זוכים להיכלל ברשימה, יחידי סגולה זוכים להימנות עליה, להיות חלק מהקבוצה המובחרת העוזרת ליהודים אחרים, בניו של הבורא ית'. הרבי אמר לי, אם היהודי הראשון שתפגוש יסרב לסייע לך - תגיד לו שבכך הוא מוציא עצמו מהרשימה, ותעבור ליהודי הבא...! היהודי פנה לאחור, ולא הבחין בחרדה הרבה שאחזה את רבי ישכר דב. יש רשימה מצומצמת למעלה של עוסקי החסד, והוא לא ייכלל בה? ישנה רשימה טובה שמימית, ובמו ידיו דחה את ההזדמנות להיכלל בה?

רבי ישכר דב רדף אחריו, אחז בדש מעילו וביקש: 'אנא, אנא אל תבחר במישהו אחר. נכון שכבר נאמר לי לא לפנות שנית, ונכון שאינני אלא בטלן, אך אינני יכול לוותר על מקומי ברשימה. בבקשה', התחנן, 'בוא עמי, אני אסייע לך ככל שתצטרך...'

דקות ספורות אחר כך, כבר עמדו היהודי הזר ורבי ישכר דב לפני אחד מעשירי ראדושיץ. העשיר שמע את הסיפור המלא מפי רבי ישכר דב, והזכיר לו כי רק אמש הורה לו לשוב אליו שנית בשנה הקרובה. 'הכל טוב ויפה', אמר רבי ישכר דב, 'אבל בדיוק עכשיו הגיע לכאן היהודי היקר הזה, ומכתב מהרבי מלובלין בידי. איך אפשר להשיב את בקשת הצדיק ריקם?'

העשיר קרא את המכתב, וביקש לדעת מה הסכום הדרוש לחתונה. מיד ניגש לחדר הכספות, הוציא את מלוא הסכום במזומן והגיש לאותו יהודי, בתוספת כמה רובלים נוספים. 'קח בבקשה, שיהיה במזל טוב', אמר, וחתם את השיחה... רבי ישכר דב יצא מבית

העשיר, ועמו היהודי מבקש הנדבה שלא ידע כיצד להודות. 'אינני זקוק לתודות', אמר רבי ישכר דב, 'תודה שבזכותך היתה לי הזכות להישאר ברשימה...! הרב קובלסקי הרים עיניים טובות לבן שיחו והסביר: 'אתמול בלילה, אחרי ששלחתך מעל פניי מאוכזב, נזכרתי בסיפור זה. כל הלילה התהפכתי על משכבי, לא יכולתי להירדם. יהודי פנה אליי לבקש עזרה ולא סייעתי לו? הרי יתכן שבכך אני מאבד את מקומי ברשימה! הלא הייתי על סף הרשימה הטובה של המסייעים ליהודים אחרים, וכמעט איבדתי את ההזדמנות בידיים! עם שחר, רצתי לבית הכנסת לחפש אחריך. ידעתי שאם הקב"ה שלחך אל דלתי, משמע שאני יכול לסייע לך. ואם אני יכול לסייע לך, אינני יכול להחמיץ הזדמנות כזו, הרי בכך אני קונה את מקומי ברשימה! השיר והשבח לחי עולמים, שגם הצלחת...! הרי כך גילה לנו רבי שמעון בר יוחאי בזוהר הקדוש: כשהקדוש ברוך הוא חפץ לתת מתנה ליהודי, הוא שולח אליו עני לבקש עזרתו!

לא יאומן כי יסופר: כשרוצים בשמים לתת מתנה, לא מגלים את המספר בלוטו, גם לא מעבירים אי אלו מיליונים לחשבון הבנק באפילה... מתנה ליהודי - זה לשלוח אליו מישהו שיבקש את עזרתו, לזכותו לסייע ליהודי, להעניק לו את הזכות להיות רחמן בן רחמן גומל חסדים טובים. זו המתנה הגדולה ביותר!

כן כן, היהודי הנוקש על דלתינו הוא הוא שמגלה את המספרים בלוטו... היהודי המבקש מאיתנו טובה, הוא הוא שמעניק לנו מתנה שאי אפשר להעריכה במילים - להיות ברשימה של הקדוש ברוך הוא, להיות שייך לקבוצה המצומצמת האיכותית ביותר, החשובה ביותר אצל בורא כל עולמים!

מתנה כזו, כל מילים שנכתוב וכל תיאורים שנתאר, לא יעלו את קצה ערכה האמיתי. רשימת המסייעים עוסקי החסד - זו הקבוצה המובחרת ביותר שלא פשוט להיכנס אליה, והנה נקרתה בפנינו ההזדמנות! כשהדפיקה נשמעת בדלת, זה הזמן להתרגש, להתכונן, להביין: הנוקש בדלת הוא שליח ממעל עם המחמאה הגדולה ביותר - שאנחנו מופיעים ברשימה, נקבל אותו בכבוד כי הוא נושא באמתחתו מתנה - כרטיס כניסה לרשימה השמימית האיכותית!

יהודים חזקים בחשבון

הרב אהרן לוי שליט"א

לפני מספר שנים הוזמנתי לסימפוזיון שנערך ביום השואה, וכותרתו "שתיקת האלוקים בשואה". סביב השולחן הסבו חכמים שונים. אחד מהם שהצהיר כי כופר הוא בבואר, הטיח דברים כלפי מעלה. "אתה חצוף", פניתי אליו כשקבלתי את רשות הדיבור. "אתה חצוף, ולא רק משום שמטיח אתה דברים בבואר, אלא משום שאתה לועג לנו, חבריך לדיון. כיצד אתה טוען כי האלוקים 'שתק' בשואה? כיצד יכול לשתוק מי שמעולם לא דיבר? כיצד יכול אתה לבוא חשבון עם בורא בו הינך כופר? אין זאת אלא שלועג אתה לשומעין ולהשכלתם."

כדי לשאול "למה?", צריך השואל לבחון את עצמו, אל מי מפנה הוא את שאלתו? הכרחי הוא ששואל זה מכיר במציאותו של שופט כל הארץ. אם אינו מכיר בו, אל מי ועל מי ילין את תלונתו? לתנאי זה כיון אברהם ע"ה באומרו: "השופט כל הארץ לא יעשה משפט?" (בראשית י"ח, כ"ה) מכיון ששופט כל הארץ אתה, אשאלך.

הכרח לוגי נוסף הוא הצורך להכיר בהשגחתו הבלעדית של שופט זה על ברואיו. אם הוא לא משגיח על מה שברא, ואינו בקי ח"ו בנעשה תחת השמש, מקרה אחד יקרה את כולם. אם סבור השואל כי נעלה הוא הבורא מלעסוק בעניני ברואיו, כיצד יטען לאי צדק בעולמו? לשיטתו, אין הבורא עסוק בניהול עולמנו, ומה לו כי ילין עליו? על השואל גם להכיר את ספר חוקיו של השופט, הספר שעל פיו ישפוט הבורא את ברואיו. אם השואל לא מכיר את ספר חוקיו של השופט, כיצד יידע מהי אמת-המשפט לפיה מנהל השופט את עולמו?

אמור מעתה, רק מי שיש בו שלשה דברים אלו, הוא האיש הראוי להציג את שאלותיו. הוא מאמין במציאות הבורא, מאמין בהשגחתו ומאמין בתורתו. שאלת ה"למה" נובעת משני מקורות שונים בנפשו של האדם. יש וה"למה" נובע מן הלב, פעמים הוא נובע מהשכל ואפשר משניהם גם יחד. שאלת הלב מתוך צער היא באה, מן החסרון שהותיר אחריו ה"הולך", משום כך רק ה"רופא לשבורי לב יחבש לעצבותם" של שואלים אלו. אין הם שואלים! הם כואבים! כיצד יכולים אנו למלאות חסרונו של לב שבור?

לעומת זאת שונה ה"למה" המתפתח על מצע הדעת. כאשר השאלה נובעת מן השכל, הרי שרוצה

השואל להבין את כללי המשפט, ואם יבין ושב ורפא לו.

בעוד הלב שואל "למה", ישאל השכל "על מה?" הבדל גדול יש ביניהם. בעוד ה"למה" הלבבי, הסוער והשוצף - יתרעם, ינסה ה"למה" השכלי להבין. ה"למה" מטבעו מתריסן הוא, לעומתו ה"על מה" מפשפש בעצמו, אין הוא יודע במה לתלות את צרתו.

לאחר פיגוע נורא שאירע ברחוב שמואל הנביא בירושלים, ותואר בכלי התקשורת כ"טראגי במיוחד", הוצגו התמונות והעדויות מן התופת והרטיבו כל עין אנושית, עד שגם עיניהם של מלומדי מלחמה זלגו דמעות. למען האמת אינני יודע מהו "פיגוע טראגי במיוחד". אינני יודע אלו שושנים יפות יותר בעיניו של הרואה ללבב.

בין העיתונאים הרבים שסיקרו את האסון, היה גם מי שניצל את המאורע כדי לירוק לבאר היהדות: "כנראה שלא הועילה להם תפילתם", כך אמר הכתב המסקר. "מהכותל באו... היו דתיים... ילדים קטנים...". כאילו אמר: נו, מה תאמרו עכשיו?

אמנם לבלרים אלו לא ראוי להשיב ואף אין צורך בכך, הם הרי אינם שואלים, הם קובעים. מאידך, לשואלי ה"על מה", גילה ה"אור החיים" הקדוש (פרשת כי תשא פרק ל') טפח מכללי המשפט האלוקי: "כי בא הכתוב לגלות נסתרות לה' אשר יעשה בעולמו, דבר שכל רואה יתמה, בהלקח איש צדיק, ישר, קודם זמנו יחצו ימיו, כמשפט המתחייב לאנשי דמים ומרמה, ויבהילו רעיוני האדם לחשוב אחד מב' דרכים: או יכחיש בר מינן אושר הצדיקים, כי אין טוב בעמל האלוקים, או יחשוב, כי זה האיש מצפוננו אינו כנגלה ממנו. על כן אמר ה'... אם תראה שיסתלק ראש בני ישראל בלא עת... הטעם הוא 'לפקודיהם'. כי לצד חסרון ישראל, שנתחייבו, לזה אני נוטל את ראשם בעדם לכופר נפשם, שלא ימותו כל ישראל. ומעתה, לא יחשוב אדם רע לא על המסלק ולא על המסתלק".

הערבות ההדדית הינה בסיס קיומו הרוחני של העם היהודי. היא אינה מליצית או פיוטית, ערבות זו ערבות היא לכל דבר ואף תוקף משפטי לה. מצידה החיובי מגינה היא על החייבים, מאידך, מסוכנת היא הערבות מחייבת את הזכאים והופכתם לבעלי חוב. זכות היא לבעלי חוב וחובה היא לבעלי זכות. ערבות זו נוקבת היא ויורדת עד התהום ממש, כפי שכתב השל"ה הקדוש בשם רבי מנחם הבלבי: נאמר (דברים כ"ב, ג'): 'לא תוכל להתעלם'. טעם מצוה זו להודיע שאם אבידת ממון של חבירך חייבה התורה להשיבו, כל שכן אבידת נפשו שאתה ערב פירעון, רצה מזה גובה רצה מזה גובה... שצריך אתה לעמוד על המשמרת לטרוח ולהתיגע איך ישוב אחיך בתשובה, ולא תוכל להתעלם מפני העריבות.

ערבות זו אינה ערבות רגילה. הערבות היהודית הופכת כל אחד מאיתנו ל"ערב קבלן", למשועבד. זו משמעות המשפט המצמרר: "רצה מזה גובה רצה מזה גובה". בערבות מסוג זה אין בעל החוב נדרש לפנות ללווה תחילה, אין מחובתו לבדוק אם יש לו ללווה לשלם את חובו או לא, יכול הוא לפנות מיד אל הערב וליטול את חובו.

דורנו הוא דור עקבתא דמשיחא. על תפקידו של דור זה כתב הרמב"ם בהלכות תשובה: "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם, ומיד נגאלין". זו כוונתו של השל"ה הקדוש בדבריו כי הגאולה מתעכבת ותלויה בתשובה.

שומר המצוות בדור עקבתא דמשיחא יאלץ להתמודד מול שתי חזיתות. אם חייב הוא מפאת מעשיו הפרטיים, הוא נידון על כך. אך גם אם זכאי הוא במעשיו, אפשר ו"ערב קבלן" הוא לכלל ישראל. מעתה, מי יערוב למלוה במצב מעין זה? במצב בו גם הזכאים חייבים הם?

כשם שנוראה היא השאלה, כך קשה תשובתה. תשובה לשאלתנו זו מופיעה במלוא חריפותה במדרש משלי (פ"ו): "בשעה שעמדו בני ישראל על הר סיני, אמר להם הקב"ה: אם אני נותן לכם את תורת, מקיימים אתם אותה? אמרו לו: הן. אמר להם: ערבים אני מבקש מכם. אמרו לו: שמים וארץ יעידו עלינו. אמר להם: דבר שנתבטל הוא. אבל יש לי ערבים טובים, בניכם. אם מקיימים אתם, אני מקיים את בניכם..."

כערבים קבלנים אין אנו רשאים לדאוג לזכויותינו הרוחניות או לזכויות מצביענו בלבד. עלינו להתבונן גם אל כל העם ולדאוג לרוחניותו, זו לא זכות זו חובה.

ה' הוא האלוקים

הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצוק"ל

פרשת קרח טז, כט: "אם כמות כל האדם ימותו אלה" וכו'. מות כל- האדם הוא מוות טבעי הבא כתוצאה מן העובדה שכל אדם הוא בן תמותה.

פקודת כל- האדם היא מוות "טבעי" הבא כתוצאה ממאורע מיוחד שיש בו כדי להמית, כגון מוות בחרב, ברעב, באש, במים וכדו'. גם מאורעות אלה מתרחשים על פי חוקי הטבע המסודרים והקיימים על פי רצון ה', שכן גזירת ה' מקרבת או מפקירה את האדם להשפעת הסיבות הטבעיות האלה. גם מוות מסוג זה הוא להשפעת הסיבות הטבעיות האלה.

גם מוות מסוג זה הוא "פקודת כל- האדם": הוא מאורע שאיננו מתרחש מחוץ לתחום אותן הנסיבות שגם שאר בני אדם מסורים להן במהלך הטבעי של הדברים. והנה כל המאורעות הקרויים טבעיים, הנעשים על פי הסדר הטבעי של העולם, כולם מתרחשים רק על פי רצון ה', שהרי ה' הציב את הסדר הטבעי של העולם וסדר פועל רק כל עוד ה' חפץ בו. נוסף על כך הרי האדם מסור להשגחתו הפרטית של ה' וזו קובעת את גורלו לחיים או למוות, להצלחה או לכישלון: ולא יקרה לו דבר קטן או גדול - אפילו "במהלך הרגיל של הדברים" - אלא אם כן רצונו הקדוש של ה' גזר עליו כן. ולפיכך אפילו אם - כמות כל - אדם ימותו אלה ופקודת כל - האדם יפקד עליהם - הרי אותו מוות ואותה פקודה יגשימו רק את מאמרו הישיר של ה'.

ואף על כן הרי מוות זה ופקודה זו אין בהם משום האמנה לשליחותו האלוהית של משה, שכן שליחות זו מושתת על התערבות ה' הנעשית מחוץ לסדר הטבעי של הדברים, בה התגלה האל במידת שם הויה המעיד שהוא עומד בחירות הווייתו מעל לסדר העולם. שליחות זו מעידה שסדר העולם נובע ממנו וקיים על ידיו. כל הנמצאים צריכים לו והוא אינו צריכים להם: אין הוא רק "אלוקים", שברא וסידר את העולם פעם אחת, אלא הוא "ה": יש בכוחו לפתוח בכל עת עתיד חדש שאיננו תלוי בעבר, והוא מוכן להפעיל לצורך האדם את כוחו הפועל בחירות, כי הוא נפח באדם נשמת חיים מעצם אישיותו וחירותו. על ידי כך ברא את האדם בצלמו וכך היה האדם לנפש חיה, בעלת חירות ואישיות.

המוגבלת כמובן בתוך המעגל וההשגחה הפרטית על כל הנעשה בעולם לפי עיקרי האמונה, הנתונה באופן מוחלט ביד ה'.

להתרחק מן המחלוקת

לדמותו של הרה"ח ר' אברהם ידידיה חסידה זצ"ל

כותב ה'מדרש תנחומא' "משסגר הארץ בפני קרח ועדתו, מי פתח עוד. אין כל בריה יכולה לעמוד על מעשיו, שנאמר: ראה את מעשה האלהים, כי מי יוכל לתקן את אשר עותו (קהלת ז, ג).

הרמב"ם בצוואתו כותב: ראיתי לבנים השחירו, ופחות נפחתו, ומשפחות נספחו, ושרים הוסרו, מגדלתם, ועירות גדולות נתעוררו, וקיבוצים נפרדו, וחסידים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, נקלו ונתבזו, בסיבת המחלוקת. נביאים נבאו והכמים חכמו ופילוסופים חפשו, ויוסיפו לספר רעת המחלקת ולא הגיעו לתכליתה. לכן שנאו אותה, נוסו מפניה והתרחקו מכל אוהביה וגואליה ורעיה.

כתב בספר "שני לוחות הברית" בשער האותיות (אות ב "בריות"), וזה לשונו: הרעה הגדולה שבעולם היא המחלקת, שהיא קשה מעבודה זרה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, דורו של אחאב היו מנצחים במלחמותיהן אף שהיו עובדים עבודה זרה, מפני שהיה חבור ושלום ביניהם, ודורו של שאול היו מנצחים במלחמה אף על פי שלא היה בהם חטא, מפני שהיו דילטורין מחרחרי ריב ביניהם. וסוד הענין, כי אנחנו "כנסת ישראל" מיחדים בסוד האחד האמתי, וכשיש מחלקת, אז, חס וחלילה, יש חלקה ופרוד למעלה וקצוץ בנטיעות. ואסור מחלקת הוא במשהו, כי מניצוץ אחד של אש יתגדל המדורה.

ישנו תהליך הטבוע באדם, האנשים הקרובים והאהובים ביותר, אינם זוכים להערכה נכונה כל זמן שהם חיים וקיימים. אמרה חכמה רווחה בירושלים של פעם "כשבאים לדבר על אנשים של פעם, נשארים לעמוד הרחק", כשבאים לדבר על הרה"ח ר' אברהם ידידיה חסידה זצ"ל שבימים הללו חל יום הסתלקותו [כ"ט סיון תשס"ב], צריך לדעת שהמושג 'אנשים של פעם' היה ממש הוא, מעולם לא דיבר על עצמו, מעולם לא דיבר סתם, כל מה שיצא מפיו, יצא רק אם זה היה לתועלת, פלך השתיקה היה ממאפייניו הברורים ביותר.

היה בורח מפני המחלוקת כמפני אש, בעיקר כשהדברים היו נוגעים אליו ישירות, מופלא היה בכח השתיקה והדיבור, גם כשלא היתה לו זיקה ישירה למחלוקת נמנע מלהביע את דעתו ולגלות מעורבות כל שהיא וכך גם הורה לבני משפחתו, לברוח תמיד מכל מעורבות אישית בסכסוך ציבורי או פרטי, מעולם לא הביע את דעתו על צד מסויים בויכוח על אף שידענו שלא הסכים עמו.

הרמב"ן בשער הגמול כותב: לאחר שנידון האדם ביום מותו, על מה נידון ביום הדין הגדול והרי כבר נפטר מן העולם, אלא הוא נידון על פירות ופירי פירות של מעשים שנלמדו ממעשיו לאחר פטירתו, שגם ע"ז באים בחשבון איתו. הלוואי ונקח מעט מן המעט שהיה באדם גדול זה.

והאדם שנברא בדמות בוראו חייב להשתחרר בחירות מוסרים מכפיית הסיבות הטבעיות של העולם ועליו להכיר את רצון ה' ולעשות את רצון ה' ולעשות את רצון ה' בחירות. בחוג הדברים שהוא קורא לו עולמו לתחום החירות המוסרית-האלוהית. בשליחותו של משה ביקש ה' להתחיל החינוך האנושות והיא נועדה להחזיר את האדם אל ה', למען יזכה בחירות מוסרית. הן עצם שליחותו של משה - היא מעשה של אישיות הפועלת בחירות, ולפיכך אין לה האמנה אלא על ידי אות ומופת המעידים על אותה אישיות בעלת חירות. ועל כן "אם כמות כל אדם" וגו' - לא ה' שלחני. אולם אם יאבדו על ידי בריאה חדשה שתודיע שהאל הוא ה'" - הוא האל שבשמו הופעתי ופעלתי - כי אז וידעתם כי נאצו האנשים האלה את-ה': תדעו, שאנשים אלה, הכופרים שה' שלחני, כבר כפרו באל הפועל בחירות וכיחשו בכל מעשי ה'.

בחירה חופשית מול שליטה אלוקית

הרב לוי גרוסברד שליט"א

פעמים אני יוצא עם ילדיי לשובים הסמוכים לעירי, ויש שם אנשים שמחזיקים כלבי שמירה, ויש בהם אף גדולים מסוכנים ביותר שמסוגלים לנשוך ולטרוף כל דבר הנמצא בטווח המלתעות שלו, המזל הגדול של העוברים ושבים באזור הוא שרשרת הברזל האיתנה שבה קשור הכלב אל מוט התקוע היטב באדמה, טווח שיניו של הכלב הוא רק באותו שטח סביב המוט בו יכול לנוע הכלב עד מתיחת השרשרת ולא יותר, כמובן שאורך השרשרת עצמה נתון בידי בעלי הכלב ברצותו מאריך וברצותו מקצר. אך זה לא הכל גם המיקום, למשל פעמים אני חוזר לאותו מקום בהזדמנות אחרת ואני רואה את הכלב מונח בצד אחר של הבית, ומה העניין, אלא שכל פעם רואה בעל הבית לנכון לשמור חלק אחר או כניסה אחרת לפני ענינו, לפי זה הוא משנה את אורך השלשלת ומוט הברזל אליו קשור הכלב ומניחו במיקום אחר.

בדומה לכך נתונה הבחירה החופשית של האדם ביד ה', בטעות חושבים בני אדם שבחירה חופשית פירושה שכל אדם יכול לבחור לעשות כל דבר, זו טעות, אדם לא יכול להחליט שיחזיק את כל עולם הישיות מכספו הפרטי כאשר אין לו דולר בכיס, וכמו כן לא יכול לחלום לרפא את כל חולי עמו ישראל כאשר אין לו הידע הרפואי לשם כך, כל הבחירות הללו אינם כלל בתחומו, ובחירותיו בנדון הינם בגדר רצונות דמיוניים.

כך מציב הקב"ה, את האדם הפרטי כמו גם הנהגת עמים קבוצות ומנהיגיהם בתוך מעגל בחירה מוגדר וממוקם לפי רצונו, ובחירותיהם מחוץ לגבולותיהם אינן יכולות להשפיע דבר, לא על גורלו של אדם פרטי ולא על מהלך ההיסטוריה. בתוך מעגל הבחירה יש אומנם לאדם בחירה חופשית לחלוטין, אך זו אינה סותרת אפילו בפסיק אחד את שליטתו המוחלטת של ה' בניהול העולם, ואת שמירתו על מי שלא מגיע לו להיפגע משבטו של הרשע, מיקום המוט ואורך השרשרת הם האמצעי דרכו חיים בשלום זה בצד זה הבחירה החופשית של האדם,

העלון מופץ בערים:

אלעד, בני ברק, פתח תקווה, רחובות, אחיסמך, אשדוד, רחובות וחדרה

העלון ניתן להורדה ב:

לדעת, דרשו, אידישער ווינקעל, תורת יוסף עולם העלונים

ניתן לקבל את העלון במייל

נא לשלוח בקשה למייל: shuly3910@gmail.com

מסע אל הפרשה

בכל יום שלישי בשעה 7.00 בערב ברחוב טרומפלדור 63/2 פתח תקווה עם הרב יאיר לב שליט"א